

istoriei.

Ultimul capitol cuprinde prezentarea colecției din sec. XIX până la 1830. Perioada, bogată în tipărituri, permite analizarea a 404 titluri în 812 volume. În Transilvania continuă producția tiparniței de la Blaj, iar în Țara Românească și Moldova se remarcă centrele de la Iași și București, precum și tipografia de la Cernăuți. O parte a lucrărilor publicate de românii transilvăneni sunt editate la Buda și Viena. La final sunt incluse 6 titluri de tipărituri necuprinse în bibliografia românească veche sau cu dată incertă.

Sistemul de prezentare al volumelor este întocmit conform principiilor bibliografiei cărții vechi românești, organizat cronologic, publicațiile fiind analizate în ordine alfabetică pe titluri și autori. E menționată bibliografia care consemnează titlul, descrierea particularităților fiecărui volum (număr pagini, dimensiuni, număr inventar B.C.U., proveniența volumului, legătura de carte, însemnări manuscrise etc.), precum și numărul de rânduri și eventualele gravuri din corpul lucrărilor. Finalul cărții cuprinde un larg sistem de indice (alfabetic de titluri, alfabetic de autori și traducători, al tipografilor și tipografiilor, al centrelor tipografice, de nume toponimic, al provenienței publicațiilor), o scurtă bibliografie precum și traducerea în limba engleză a prefeței.

Munca istoricului cuprinde, înainte de toate, o laborioasă și continuă căutare a surselor. Cuprinderea sub o singură copertă a unui foarte bogat fond de carte veche românească păstrat la B.C.U. din Cluj vine tocmai în sprijinul acestor căutări. Cercetătoarele clujene E. Mosora și D. Hanga obligă prin publicarea acestu catalog (în bune condiții grafice) la o mai mare implicare în studiul istoriei noastre naționale.

DORU MARTA

Studia universitatis Babes-Bolyai, Series Historia, 1, 1990, P.112

Confirmând o poziție consolidată în 35 de ani de existență seria *HISTORIA* nr. 1/1990, apărută la *Imprimeria Ardealul* în 1990, continuă o tradiție, de acum consacrată, a Facultății de Istorie din cadrul Universității Babeș-Bolyai, având și de această dată un conținut deosebit de dens și bogat în informații, de o înaltă ținută științifică.

Numărul 1/1990 este axat pe prezentarea unor studii legate de perioada cuprinsă între a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea și de procesele și fenomenele anului 1848, ele urmărind, în ansamblu, o succesiune a fenomenelor din perioada premergătoare evenimentelor revoluționare ale anului 1848, evoluția socială și politică a societății românești, care a făcut posibilă declanșarea și derularea acestor evenimente.

Sunt ilustrative, în acest sens, studiile: *Program național și acțiune socială la românii din Transilvania în secolul XVIII și prima jumătate a secolului al XIX-lea*,

de L. Gyemant, *Ecouri sociale ale revoluției franceze în Transilvania*, de A. Magyari și *Climat politique et climat mental dans la société roumaine de la seconde moitié du XVIII-eme siècle et les premières décennies du siècle suivant*, de T. Nicoară.

Cadrul evolutiv fiind astfel conturat și fiind evidențiate aspecte revelatoare privind această perioadă premergătoare, sunt interesante de urmărit, în continuare, și problemele sociale care au tulburat societatea românească a anului 1848, cuprinse în studiul *Consideration sur l'épidémie de cholera de 1848 en Transylvanie*, de I. Bolovan.

Firul evoluției astfel parcurs ne duce în fața problemelor oferite de procesele și fenomenele anului revoluționar 1848, studiile cuprinse în acest număr al anului, scoțând în evidență, într-o lumină nouă, descătușată de limitele unui cadru ideologic restrictiv, aspecte inedite ale acestui amplu eveniment social, unele puse în discuție pentru prima oară, altele într-o formă revizuită, reactualizată după canoanele științifice consacrate.

Edificatoare, pentru acest al doilea caz, sunt studiile: *Options programatique roumaines au printemps de l'anne 1848*, de L. Maior și *Le programme revolutionnaire de la troisieme assemblee nationale de Blaj (15-28 septembre 1848)*, de G. Neamțu, care pun în dezbatere probleme legate de modul cum elita românească de la 1848 a avut în conștiința sa, clarificată un cadru ideologic necesar elaborării unui program revoluționar care să se constituie într-un act programatic menit să antreneze masele în derularea evenimentelor.

Pentru primul caz este deosebit de interesant de semnalat studiul *Revoluție și revoluționar la românii din Transilvania în 1848 (martie-august)*, de N. Bocșan, un amplu și bine documentat studiu care își propune, pe baza izvoarelor vremii, să dezbată problematica acestor termeni în contextul desfășurării evenimentelor din Transilvania și Banat. Sunt puse în discuție aspecte privitoare la clarificările ideologice ce au avut loc în anul 1848 în cadrul elitei românești din Transilvania și Banat, sub influența evenimentelor ce se desfășurau la aceea dată în Europa și a programelor elaborate de către revoluționarii din țările cuprinse de suflul revoluționar.

Pe baza presei acelei vremi, a corespondenței dintre fruntașii sau participanții la evenimente, a scrierilor unora dintre ei și a diferite acte oficiale, este analizat conținutul termenilor de revoluție și revoluționar în perioada de început a mișcării din Transilvania (martie-august). N. Bocșan face o temeinică și pertinentă analiză punând izvoarele să vorbească în argumentarea poziției pe care participanții la evenimente o au față de acești termeni și a modului în care aceștia au fost folosiți.

Pornind de la această analiză amănunțită și foarte serios făcută, se deschide un nou unghi de cercetare a anului revoluționar 1848 în Transilvania, de clarificare a aspectului ideologic și ideatic al evenimentelor și, de aici, de întregire a ansamblului proceselor și fenomenelor derulate, pentru o mai bună și corectă înțelegere a lor.

De asemenea în acest număr merită semnalat studiul *Cu privire la noțiunile de evoluție în istoriografie*, de C. Mureșanu, care aduce în atenție o problemă destul de actuală în această perioadă, aceea de clarificare în istoriografie a unor termeni majori, ca evoluție și revoluție, atât de necesară pentru stabilirea conținutului corect al

conceptelor în vederea reinterpretării unor fapte în sens strict științific. Printr-o analiză deosebită și o prezentare critică a evoluției înțelesului acordat acestor termeni, C. Mureșan face o corecție necesară a sensului de întrebuințare a lor, o aducere la normal a utilizării acestor doi termeni în contextul istoric.

Concluzionând, în urma prezentării succinte a acestui număr putem afirma că, sub titlul *Reformism și revoluție*, acest anuar este o culegere de studii de înaltă ținută științifică, care propune o serie de probleme de un deosebit interes pentru istoriografie, pentru studiul proceselor și fenomenelor din perioada de fărâșire a națiunii române moderne. Seria *HISTORIA* rămâne, prin acest număr, un anuar de referință pentru cercetarea istorică, o sursă de informare de permanentă actualitate cu privire la noutățile în materie de istoriografie românească.

DUMITRU NOANE

**Richard A. Fazzini, Robert S. Bianchi,
James F. Romano, Donalld B. Spanel,
Ancient Egyptian Art in the Brooklyn Museum.
New York - London, 1989, XV+100 pl. -ISBN**

Unul din cele mai vestite muzee din lume care posedă o bogată colecție de antichități egiptene, este, fără doar și poate, *The Brooklyn Museum*. Operele sale de artă acoperă întreaga epocă a istoriei egiptene antice. După cum afirmă R. T. Buck, directorul instituției, lucrarea de față dorește să reprezinte o introducere, o familiarizare cu obiectele egiptene din muzeul în discuție (Foreword, p. VI). Avem de-a face, de fapt, cu un catalog selectiv al antichităților egiptene din *The Brooklyn Museum*, prin intermediul căruia ne sunt prezentate piesele de o calitate estetică și semnificație istorică aparte.

Poate pare surprinzător faptul că abia în 1989 se oferă o introducere în studiul și istoricul colecției, lăsând impresia, de altfel falsă, că până la această dată n-a fost publicat un catalog, dar autorii au luat în considerare faptul că, între 1983-1988, Departamentul Egiptean a fost reorganizat. Cu această ocazie, o serie de piese, până acum ascunse privirilor vizitatorilor, au putut fi expuse. Lucrarea dorește să se adreseze, înainte de toate, publicului larg, dar credem că ea poate fi utilizată cu mult succes și de către specialiști.

Înaintea de a intra în sfera prezentării pieselor antice, șeful Departamentului, Dr. R. A. Fazzini, oferă o foarte utilă prezentare a istoricului colecției (*The Brooklyn Museum's Egyptian Collection*, pp. VII-X), pe care o vom rezuma pe scurt. Ne sunt relevante modalitățile prin care muzeul a început să colecționeze piese egiptene antice. Începuturile se leagă de numele renumitului Sir W. H. Fl. Petrie, astfel demarându-se